

Bijdrage tot de Geschiedenis van de Gentsche Volksmaatschappijen

De papieren Standaard van " De Vereenigde Kappers „
(1901).

In het Folklore-Museum staat de papieren standaard der
" Vereenigde Kappers „.

" De Vereenigde Kappers „, maatschappij zonder winst-
bejag om eetlustige magen te vullen, werd gesticht — of liever
werd geboren — in den schoot van het personeel der Lucifers-
fabriek te Gent.

Een woord vooraf over het ontstaan van dit nijverheids-
gesticht zal hier niet overbodig zijn.

Na den oorlog van 1870 werden in Frankrijk onrecht-
streeksche belastingen gelegd op tabak, speelkaarten, lucifers,
enz. Deze laatste nijverheid werd hierdoor zeer getroffen en wel
zoo gevoelig, dat er nijveraars waren, die zich verplicht zagen
hunne werkhuizen te sluiten, anderen, hunne werktuigen uiteen
te nemen om die buiten de grenzen weer ineem te zetten.

Zoo kwamen hier te Gent, ten jare 1874, twee firma's
Caussemille Jeune & Cie en Roche & Cie, en onder een gemeen-
schappelijken naam vestigden zij zich in een verlaten weverij-
werkhuis gelegen aan den westelijken arm der Leie. Die naam-
looze maatschappij had tot doel het vervaardigen en de uitba-
ting van houten en wassen lucifers. Van het eerste jaar van haar
bestaan verkreeg dit nijverheidsgesticht den naam van " bougie-
en fosfoorfabriek „. Die volksbenaming was valsch, want nooit
werden er bougies en fosfoor gefabriceerd.

Het vervaardigen van wassen lucifers begint met het
spinnen der wassen draden, van de houten, met de houtbewer-
king; beide worden voltogen in de doozenmakerijen de dooperij
en de bewerking eindigt met inpakkeering. De doozenmakerij
heeft de " kapperij „ als onderafdeeling. Den werkman dezer
afdeeling noemt men " kapper „. Ieder kapper bezit zijn pla-
taanhouten driepikkel, soort van beenhouwersblok. Dit is zijne
tafel, waarop hij door middel van een uitsnijbeitel en houten
hamer, de fabriekmerken, doozen- en allerhande schema's
uitkapt. De groote papieren bladen, welke de schema's dragen,

liggen vóór hem. Een gekruist streepken, op den rand van ieder blad medegedrukt, duidt de plaats aan, wààr het blad op de naald moet geprikt worden ten einde de schema's juist op elkander te stapelen ten getale van ten minste vijf en twintig volgens de dikte van 't papier, om een onberispelijke uitkapping te bekomen. 't Is onder 't zingen dan van een lieken, onder leuke praat, vroolijken kout en geestige kwinkslagen dat het uitkappen vooruitgaat. De tucht is van geen tel bij de kappers, daar deze niet per uur, maar wel per duizend schema's bezoldigd worden.

Dit gezeid zijnde, komen wij tot de hoofdzaak terug.

In de maand Februari van 't jaar 1901 werd groot nieuws in de fabriek aangekondigd : de bestuurder, een Franschman, werd bij koninklijk besluit ridder in de Leopoldsorde benoemd. Deze gebeurtenis was meer dan voldoende om de feestvreugde op te wekken, niet alleen onder de kappers maar ook onder gansch het personeel. Er werd van dien dag af van niets anders meer gesproken dan op plechtige wijze den bestuurder te vieren. Maar hoe ? — De bureelbedienden zouden het feest inrichten. Het plan werd opgevat een verhoog op te timmeren in de groote benedenzaal, dat de gevierde zou beklimmen om dààr de gelukwenschen van zijn personeel te ontvangen ; men zou dit doen, men zou dat doen, enz. enz. Geheel het personeel, koortsachtig blijgestemd, beraamde allerhande feestplannen. De inpakkers zouden zorgen voor de versiering van àl de werkplaatsen : vaantjes, papieren kettingen, enz., enz., zouden in massa vervaardigd worden ; het magazijn van grondstoffen zou daartoe wel het papier leveren ; de houtbewerkers zouden eenen triomfboog optimmeren ; de doopers — dit zijn de werklieden van het laboratorium — zouden zich gelasten met het vervaardigen van een looper — dat is een lang, smal tapijt — gemaakt uit zaagmeel en geverfd deels in 't blauw, deels in 't wit en in 't rood ; en de kappers zouden ja, wat zouden ze ? Een hunner, geprikkeld door de muze, schreef een lied ; een ander zou wel een muziek solo kunnen uitvoeren, doch deze gedachte werd van de hand gewezen, toen een derde het plan opvatte een papieren muziek en een standaard te vervaardigen om er mede, vereenigd, den bestuurder aan zijne woning af te halen, langs den binnenhof, rond de fabriek te geleiden, gevolgd

van gansch het personeel, en eindelijk naar het verhoog te brengen, waar de groote plechtigheid zou gebeuren, Zoo gezegd, zoo gedaan. De zagerij bezorgde een steel aan de kappers ; de paswerkers — de nijverheidsgestichten bezitten meest alle paswerkers — leverden de vaste ringen bestemd om aan den top van den steel gehecht te worden, waar de kappers een deel hunner verzameling van doosjes zouden aan laten bengelen als waren ze medaljes en herdenkingspenningen. Door middel van papier werd het vaandel vervaardigd. Al deze stukken, welke later den standaard uitmaakten, kwamen tijdens de schoftijden als bij tooverslag voor den dag. De schilder van het gesticht was offerwillig genoeg om de laatste hand te leggen aan dit kunstwerk (!) en met een opschrift te volledigen, dat weldra op den standaard prijkte :

“ De Vereenigde Kappers, 1901, Fosfoorfabriek, Gent „.

Twee dagen nadien was het volop feest in het lucifersgesticht. De Fransche kleuren wapperden er blij, buiten en binnen. Geene plaats was onversierd gebleven. Hooge personiteiten werden gevraagd en verwacht ; ook de pers was uitgenoodigd.

De dag brak aan, het uur sloeg om het feest aan te vangen. De bestuurder treedt uit zijne woning en begeeft zich langs de bureelen, gevolgd van genoodigden, naar den binnenhof. Hier wachten hem “ De Vereenigde Kappers „ die hem begroeten met een geschal van papieren muziek. De stoet vormt zich ; de “ bazuinblazers „ aan het hoofd, gevolgd van den standaard en de Vereenigde Kappers, gaan over den binnenhof tot aan de poort. Hier schuift iedereen op zij om plaats te laten aan den gevierde, die alvrens onder den triomfboog te treden de er op geplaatste hulde leest : “ Gloire à notre Directeur, nommé Chevalier de l'ordre de Léopold „. Hij gaat de werkhuisen binnen, waarvan de vloer belegd is met den looper — dat is het kunstig bewerkt zaagseltapijt bestaande uit de Fransche kleuren, zooals gezegd. De gevierde verschijnt met zijn gevolg op het verhoog en op hetzelfde oogenblik dreunt een krachtige Marseillaise door het groote werkhuis, aangeheven ditmaal, niet door het papierenmuziek, maar wel door een daartoe aangeworven fanfarekorps. Bij het vallen der laatste tonen, een oorverdoovend hoezee, waaraan geen einde schijnt te komen.

Wanneer eindelijk het gerucht verminderd is, neemt de hoofd-
rekenplichtige het woord om — in 't Fransch — den gevierde
te verwelkomen, en lof, lof, veel lof toe te zwaaien.

De werklieden, die van geheel de toespraak wel is waar
weinig of niets begrepen hebben, klappen toch vurig in de
handen bij het einde, omdat het den held van het feest geldt.

Hij, op zijne beurt, antwoordt ontroerd en leest zijne
gepende gevoelens af.

Nu komt de beurt aan een der kappers, die in 't midden
der werklieden een stoel beklimt en een lied aanheft gezongen
op de wijs van de Marseillaise en mede uitgeschreeuwd door
driehonderd monden.

Om den gepasten toon te bekomen had de "auteur en
vertolker „ het zeer natuurlijk gevonden eerst " ééntje te pakken „
zoodanig dat hij eenigszins beschonken was. Uit erkentelijkheid
voor het maken van zulk een schoon lied torsten twee der
kappers hem op de schouders om hem eenige passen verder
neder te doen tuimelen.

De hoofdrekenplichtige maakte een gebaar aan den
muziekoverste en eene krachtige Marseillaise werd opnieuw
aangeheven. Nu is het een ommegang door al de plaatsen van
het gesticht. De kappers met hun standaard aan het hoofd, dan
de fanfare, de bestuurder met zijn gevolg en daarna al de
mannen, die dansend en springend met de vrouwen de zalen
doorloopen op de tonen van de opwekkende muziek.

Men kan zich geen denkbeeld vormen van de versiering
der zalen ; vlaggetjes, winpeltjes, bloemenkransen, papieren
waaiers en kettingen, ja zelfs beeldekens en prenten, postuur-
kens, enz. enz. bedekten letterlijk àl de werktuigen.

De bestuurder noodigde zijn gevolg uit eene verversching
te nemen te zijnent en liet aan de werklieden het schenken van
een bieravond aankondigen.

De werklieden moesten dien dag niet werken, werden dus
ook niet vergoed maar mochten drinken, doch alleenlijk
bij herbergiers in de firma werkzaam.

Daarop volgde een ommegang door de naburige straten van
de wijk. De " Vereenigde Kappers „ stelden zich aan het hoofd
van den optocht, onmiddellijk voorafgegaan van de muziek,
zonder den Standaard te vergeten, en " en avant marche ! „

Zoo begon toen ééne der meegeleefde braspertijen, die laat in den nacht eindigen moest.

Weinige weken later hingen twee der kappers " in het kasken „ Natuurlijk zou de kapperij een bruidstuk voor die twee nieuwe leden der " gilde van de gelapte broeken „ koopen, en 't was bovendien een uitstekend voorwendsel om alweer den Standaard uit den hoek te halen. Dat is meer dan eens gebeurd, totdat de wereldoorlog is uitgebroken, die de plannen der kappers te niet deed.

Het Museum van Folklore bewaart van hen eene foto en den papieren standaard met het opschrift :

De Vereenigde Kappers, 1901, Fosfoorfabriek, Gent.

Emiel ANDELHOF.

Algemeene Vergadering van 11/10/28.

Lokaal : Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde, Gent.

Te 10 uur opende de voorzitter, Prof. Dr P. De Keyser, de vergadering met een welkomstrede, waarin hij de bestuursleden bedankte voor hun werkzaamheid gedurende het verlopen dienstjaar. Hij wenschte ook den ondervoorzitter, E. H. G. Celis geluk ter gelegenheid van het verschijnen van zijn 25e werk : Door het kunstrijk Italië.

Daarna gaf de sekretaris lezing van het volgende verslag :

DAMES en HEEREN,

Meer dan één jaar is verlopen sedert onze laatste algemeene vergadering van 9 Oct. 1927. Wederom bevinden wij ons vóór u, om u rekenschap te geven van onze werkzaamheden gedurende deze korte spanne tijds, want voor wie werkt, vliegt de tijd altoos snel voorbij en de jaren schijnen maanden.

En wij hebben gewerkt, Dames en Heeren, ja, wij hebben veel en flink gewerkt. Ik herhaal het, niet om mijn kollega's uit het hoofdbestuur en de tentoonstellingskommissie en mijzelf bloemen toe te werpen, want die hebben wij niet noodig. Wij hebben ze reeds geplukt. Voor ons zijn de prachtige uitslagen én van onze tentoonstelling van het volkstoneel in Juli en Augustus laatsleden in het folklore museum ingericht, én van de Alf. De Cock-hulde, die verleden Zondag plaatsgreep en